

شرایط مرگ‌بار کارگران معدن

بدون استفاده از مواد اولیه معدن، بخش عظیمی از تولید انجام نخواهد گرفت. لذا تولیدات سرمایه‌داری بستگی تمام و کمال به کار نیروی استخراج‌کننده دارد. بنابراین ما این مسأله را در دو سطح داخلی و بین‌المللی بررسی می‌کنیم:

۱- در سطح داخلی:

ایران دارای حدود صد ماده معدنی غیر نفتی است، «نتایج یک گزارش نشان می‌دهد که بیش از ۹۰ درصد معادن کشور متعلق به بخش خصوصی است...» (ایسنا، مهر ۱۴۰۰).

معدن، که ثروت ملی است و عملاً باید پایه فقرزدائی و آبادانی کشور باشد، بین دولتیان و وابستگان رژیم به مزایده گذاشته شده است.

ماین نیوز در اسفند ۱۰۴۲ در گزارشی در رابطه با مزایده معدن چنین نوشته است: «رضا محتشمی پور اظهار کرد: بخش بزرگی از پروانه‌های معدنی در کشور به افرادی داده شده بود که توان عملیات معدن کاری را نداشتند، بعضاً در بررسی‌ها می‌دیدیم مثلاً تعداد زیادی از معادن به اسم زنان خانه‌دار است.» این افراد نالایق با انگیزه چپاول و غارت این معادن را از دولت می‌گیرند. به این جهت تنها فکری که ندارند، نوسازی ابزار و رسیدگی به کارگران است.

در این معادن از ابزار آلات نامناسب فرسوده استفاده می‌شود، لذا محیط کار ناامن و استثمار شدید کارگران از مشخصه‌های کار در معادن است. این استثمار آنچنان شدید است که گاهی از قلم دولتیان نیز به بیرون نشت می‌کند: «کارگران معدن کرمان، یک روز را برای خود و ۲۹ روز را برای بهره‌بردار...» کار می‌کنند (ایلنا - مهر ۱۴۰۰)

مرکز آمار و اطلاعات راه بردی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، تعداد کارگران معدن را در شهریور ۱۴۰۰ حدود ۹۹ هزار و ۷۳۴ نفر ذکر کرده است که در حالی که در آمار یک ماه پس از آن اطلاعات دیگری میدهد: «بررسی وضعیت مزد و حقوق بگیرگی شاغلین نیز حاکی از آن است که از تعداد ۱۰۷ هزار و ۷۴ شاغل معدن در حال بهره برداری، ۷۱ هزار و ۵۰۰ نفر مزد و حقوق بگیر، ۳۲۳۳ نفر از شاغلین بدون مزد و حقوق و بیش از ۳۲ هزار و ۳۰۰ نفر شاغل بیمانکاری بوده اند.» (ایسنا - مهر ۱۴۰۰) وضعیت معیشتی و اجتماعی این کارگران چنان رقت آور است که دست اندرکاران رژیم نیز مجبور به اقرار آن هستند: «با وجود ارزش افزوده‌ای که این کارگران برای معادن خصوصی و دولتی کشور فراهم می‌کنند، بسیاری از آنان هنوز با چالش دستمزد، بیمه و مسائل حقوقی مانند آن دست بگیریانند و مشکلات معیشتی بسیاری را از سر می‌گذرانند.» (بهار نیوز - ۳۰ شهریور ۱۴۰۰)

«هر بار که با واگن‌ها کیلومترها به زیر زمین می‌روند، احتمال سالم برگشتنشان کم است. نه زندگی دارند نه آینده. این خلاصه حال و روز کارگران معدن زغال سنگ کرمان است. البته نه فقط کرمان؛ این وضعیت زندگی کارگران معدن در تمام ایران است. معدن را سخت‌ترین شغل جهان می‌دانند. ... در حال حاضر یک کارگر معدن برای بازنشست شدن باید ۲۰ سال در قسمت استخراج زغال کار کند، در حالی که توانایی کار یک شخص سالم در چنین شرایطی نهایتاً ۱۵ سال است. ... قانون کار می‌گوید در کار مستمری مثل معدن زغال سنگ، کارگر باید قرار داد مستمر و دائم داشته باشد، اما این قانون هم لا به لای کتاب‌ها مانده است. اینجا همه قراردادها به صورت سه ماهه شش ماهه و یک ساله با کارگر بسته می‌شود. ... هر روز سفره‌شان کوچکتر می‌شود. ... و عملاً همواره شرمنده اعضای خانواده خود هستند. ...» (حمزه سلمانی - سایت عصر ایران - قرائت در فوریه ۱۴۰۲)

تعداد کارگران معدن به علت سیاست‌های نابخردانه و ارتجائی رژیم جمهوری اسلامی دائماً در افزایش و کاهش است. کارگران که نیروی اصلی تولید در معادن را تشکیل می‌دهند بخش عمده زندگی خود را در خارج از خانه و خانواده، در مکان‌های دور افتاده، در بیابانها، در مناطق کوهستانی و نامناسب آب و هوایی می‌گذرانند. آنان با کمترین مزد، بعضاً با مزد کمتر از حد اقل مزد مصوبه قانون کار، به طور وحشیانه‌ای استثمار میشوند.

کارگران برای سطح تولید مورد انتظار کارفرما، به علت ناکارآمد بودن افزار تولید، باید از جان مایه بگذارند. لذا در جوانی به انواع بیماریهای غیرقابل علاج دچار میگردند. سایه شوم حوادث ناگوار در معادن، دوری از محیط زندگی خانوادگی به خصوص برای کارگران متاهل، آسیبهای روانی مختلفی را نیز به ارمغان می‌آورد. اطلاع رسانی از حوادثی که روزانه در معادن مختلف در گوشه و کنار کشور به وقوع می‌پیوندد و تعدادی از کارگران را به کام مرگ میکشد و یا زخمی میکنند، در فضای رسانه‌ای بسیار محدود است. کارگری از معدن زغال سنگ در استان گلستان می‌گوید: «حقوقی که به کارگران معدن زغال سنگ پرداخت می‌شود، پول جانشان است.» (بهار نیوز - شهریور ۱۴۰۰)

آری! این واقعیتیست انکار ناپذیر که مزد کارگر معدن، «پول جانش است»
«یکی از معادن شمال دامغان فروریخت و ۶ کارگر محبوس شدند؛ ۶ کشته در انفجار معدن ذغال سنگ طرزه سمنان در عمق ۷۰۰ متری؛ ۲ کشته در ریزش معدن نمک گرمسار و ...» (سایت عصر ایران - شهریور ۱۴۰۲)
بهارنیوز در شهریور ۱۴۰۰ از ۴ حادثه در ۱۳۹۹ در معادن اصفهان، ۴ حادثه در معادن خراسان جنوبی، و دیگر معادن ایران. ... خبر میدهد.

از دیگر دغدغه‌هایی که ناامیدی و ترس از آینده را در کارگران دامن میزند، بیمه و بازنشستگی است. آنان در صورت بروز بیماری‌هایی که همواره با آنها دست به گریبان می‌شوند از امکانات بهداشتی و درمانی کمتری از کارگران دیگر که امکانشان به صفر متمایل است برخوردارند. امیدی به یک زندگی بخور و نمیر و سالم در سال‌های کار و بازنشستگی ندارند. حال ضروری‌ست این واقعیت تلخ را از بهار نیوز بخوانیم: «در معدنی که به بخش خصوصی تعلق دارد گاهی برای کارگران ۲ فیش حقوق صادر می‌شود؛ یکی از این فیش‌ها با عدد و رقم متفاوت به بیمه داده می‌شود. با این فرار بیمه‌ای کارفرما، بیمه کمتری برای کارگر رد می‌شود و پس از مدتی کارگر متوجه می‌شود که تعداد سال‌های بیمه‌اش از تعداد سال‌هایی که کار کرده کمتر است. ... گاه هر ماه ۱۰ روز بیمه کمتر برای کارگر پرداخت می‌شود تا مجبور نباشند به موقع او را بازنشست کنند.»

شرایط مرگبار کار در معادن، منحصر به ایران نیست. حوادث ناگوار در معادن، بیماری‌های ناشی از هوای نامطبوع، استثمار بیش‌زمانه و ... از مشترکات کار معادن در جهان است.

۲- در سطح بین‌المللی:

در شرایط کنونی، بیش از ۲۰ میلیون کارگر در معادن فعال جهان در حال کارند. چنان که اشاره شد، تولیدات این نیروی عظیم بین‌المللی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. گردش چرخ‌های کارخانجات تولید در سطح جهان عمدتاً بستگی به کنش نیروی کار معدنچیان در استخراج مواد معدنی دارد. این گروه از پرولتاریای جهانی اولین مرحله از تولیدکنندگان ارزش اضافه در جهت انباشت و تمرکز ثروت برای همه مؤسسات بین‌المللی سرمایه‌داری‌ست، در حالیکه خود روزانه با مرگ و زندگی دست به گریبانند.

برای مثال در شمال شیلی «... از سال ۱۵۴۵ تاکنون، در مجموع نه میلیون نفر، تنها در کروریکو، جان خود را در این معدن جهنمی از دست داده‌اند... نیلدا و سلسو لویز با کار طاقت‌فرسای دوازده ساعته در هر روز، باید ده متر مکعب از این نمک‌ها را تا محل بارگیری توسط کامیون‌ها حمل کنند. تابش خورشید در این منطقه که دوازده هزار پا ارتفاع دارد، چشمان افراد را تا حد کوری کامل می‌سوزاند. لیندا و سلسو باید در این وضعیت با یک دوچرخه و ضمن در دست گرفتن بیل‌ها و ظروف حمل نمک، با پوشیدن ماسک‌های ورزش اسکی و یا روسری، چشمان خود را از خطرات ناشی از بازتاب نور کوه‌های آند و ورود ذرات ریز شن و نمک محافظت کنند. در یک روز خوب، آنها می‌توانند هفت دلار به دست آورند. سلسو به ما می‌گوید که کار کردن در این شرایط، سخت و طاقت‌فرساست و در عین حال، درآمد اندکی دارد. ... (مجله ویستا - ۲۷ فوریه ۲۰۲۴) در عین حال در این کشور کار کودکان در معادن به طور وسیعی رواج دارد.

کار در معدن نه تنها سخت، دردناک و بیماری‌زا است، بلکه این رشته از کار با خطرات ناشی از ریزش معدن و انفجار آن نیز همراه بوده و جان هزاران کارگر را گرفته است. برای مثال: «انفجار معدن ذغال سنگ در ترکیه و مرگ بیش از ۴۱ کارگر، این کشور را در عزا و ماتم فرو برد.» ... «بر اساس گزارش ۲۰۱۹-۲۰۲۱ سازمان بین‌المللی کار، در مورد تعداد کارگرانی که در حوادث معدن جان خود را از دست داده‌اند، ترکیه با ۱۸۹ کشته در صدر جدول قرار دارد. بزرگترین فاجعه جهانی معدن در سال ۲۰۱۴ در ترکیه روی داد که در جریان آن ۳۰۱ تن جان خود را از دست دادند.» (تسنیم - ۲۵ مهر ۱۴۰۱)

معدنچیان، به ویژه از سه دهه اخیر در مقابل سودجویی سرمایه‌داران، دور نوبینی از مبارزات صنفی - سیاسی خود را آغاز کرده‌اند. ارتقاء سطح آگاهی طبقاتی آنان در اعتراضات، اعتصابات و هماهنگی‌های مبارزاتی بین‌المللی، نمودار گشته است. با همه فشارها، سرکوبها و کشتار علنی و مخفی، در لابه‌لای تونل‌های تنگ و تاریک مرگبار، نور امید سازمان‌یابی ملی و بین‌المللی می‌درخشد. آنان گام‌های فوق‌العاده موثری در سیاسی شدن مبارزه‌اشان برداشته‌اند.:

مبارزات کارگران معدن سنگ آهن چادرمولو، از مهمترین معادن ایران، در سال ۱۳۹۲ با دهها هزار کارگر؛ اعتصابات کارگران معدن بافق در اردیبهشت ۱۳۹۳ که ماهها به طول انجامید؛ اعتراضات کارگران مس سرچشمه در سال ۱۳۹۳ و اجتماع ۲۵۰ نفری آنان در تهران در مقابل نهاد ریاست جمهوری و وزارت صمت؛ نمونه‌هایی از صدها اعتراضاتی هستند که در سالهای اخیر به وقوع پیوسته‌اند.

«در ۲۸ نوامبر ۲۰۲۳، جمع زیادی از کارگران معادن مس پرو در اعتراض به وضعیت شغلی و حقوق خود در منطقه معدن خیز لاس بامباس این کشور علیه شرکت «MMG» اعتصابی سه روزه اعلام کردند.» (آهن نیوز)

«هشت سال پیش، در ماه اوت سال ۲۰۱۲ کارگران معدن شرکت بریتانیایی لان مین در آفریقای جنوبی، به دلیل شرایط دشوار زندگی با دستمزدهای خیلی پایین، کمبود برق و خاموشی‌های مداوم، کمبود آب آشامیدنی، عدم دسترسی به بهداشت عمومی و همچنین زندگی در حلبی آبادها، برای زندگی در رفاه، دست به اعتصاب زدند. ... رؤسا و کارفرماهای معدن، در طی ۱۴ روز اعتصاب کارگران، نه تنها به آنها بی‌اعتنایی نشان دادند، بلکه تلاش کردند که با کمک پلیس و نیروهای امنیتی، اعتصاب را در هم شکسته و مانع از گسترش اعتراضات، به معادن دیگر شوند.

در نهایت پلیس در روز ۱۶ اوت، گردهمایی کارگران در محوطه‌ی معدن را به رگبار گلوله بست. نتیجه‌ی این جنایت ۳۴ کشته و بیش از ۷۰ زخمی بود. پس از قتل عام معدنچیان، پلیس، کارفرما، رسانه‌های جریان غالب و کل طبقه‌ی حاکم، تلاش کردند که ماجرا را وارونه جلوه دهند.» (FlüchtlingsCafe Göttingen)

بی‌سبب نیست که معدنچیان جهان از دهها سال قبل همکاریها و هماهنگی‌های انترناسیونالیستی خود را آغاز کرده‌اند. آخرین تجمع بین‌المللی آنان (کنفرانس سوم جهانی کارگران معادن) در اوت ۲۰۲۳ در آلمان با شرکت نمایندگان معدنچیان حدود ۱۸ کشور و صدها کارگر زن و مرد معدن و شرکت کنندگان دیگر، با موفقیت بی‌نظیری برگزار شد.

بنابر آنچه گفته شد، دفاع و حمایت از کارگران معادن از وظایف قطعی کمونیستها شمرده می‌شود. در نشریه کمون شماره ۱۵ در سایت نظم کمونیستی می‌خوانیم: «جنبش کمونیستی موظف است توجه خاصی به این بخش از طبقه کارگر داشته باشد. باید جنایاتی که به‌طور سیستماتیک، پنهان و آشکار علیه کار و زندگی این کارگران اعمال می‌شود در وسیع‌ترین ابعاد افشا شود. این وظیفه ما کمونیست‌هاست. شرایط کار این کارگران طوری‌ست که آنها را بسیار سازمان‌پذیر پرورش می‌دهد. این توان بالا را دریابیم.»

در تدارک انقلاب جهانی سوسیالیستی، معدنچیان بخشی از پرولتاریای صنعتی را تشکیل می‌دهند. لذا برای رهائی پرولتاریا از استعمار توسط انحصارات و دولتهای امپریالیستی، سهم فوق‌العاده خطیری به عهده دارند. بخشی از آنان نیاز به همکاری و هماهنگی بین‌المللی در مبارزات خود را درک کرده‌اند. و به این نتیجه رسیده‌اند که تنها در این صورت میتوانند در مقابل فشار و سرکوب این چپاولگران برتری یابند. وحدت و یگانگی در مبارزات آنان، میتواند در فروکش جنگهای امپریالیستی تأثیر مثبتی بر جای بگذارد.

نظم کمونیستی

15.3.2024